

ACC. N:R M. 9063 : 1-8.

Landskap: Småland Upptecknat av: Peter Hägerström
Härad: Uppvidinge Adress: Värmdö
Socken: Döderö Berättat av: _____
Uppteckningsår: 1943 Född år _____ i _____

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Äldermannsstämman

Skriv endast på denna sida!

Äldermannsstämman.

De äro by i Väderjö socken genomgående laga skifte enligt 1827 års skiftesförordning, flyttades många gårdar bort från sin ursprungliga plats. Däns bönder anse som emellertid, att de fortfarande äga de mycket gemensamt, varför den gamla äldermannsinstitutionen bibehålls. Ännu utgjänt cirkulerar byklubben en gång om året runt byn och kallar byborna till traditionella ärstämman.

Äldermannens uppgift är emellertid nu för tiden ganska ringa. Till hans skyldighet hör att motåga och härbärga vägfarande, som inte ha råd att betala för sig. Denna skola undfångas med mat, när de komma och gå. Vanligtvis

gå de ligga i något rum eller i ladu-
gård. Nu gör tiden härnagrar äldre-
mannen icke mer än högst ett tiotal pr
år. Äldermannen skall vidare hålla en
tjur, den s. k. "byatjuren". Som ersättning
släpår, skall han ha 25 öre för varje be-
läst ko. Flyskingstenen att hålla tjur upps-
trö vid Nöbbelund marknad (i början av
september månad), då den bäjras för den
nya äldermannen. Flyklubben och fly-
protokollen förvaras av äldermannen.
Före för några år sedan hade han även
hand om byskistan med en del gamla
papper och handlingar, som förvarades
där. Å 1937 beslöt nämnan att låta
ordna och inbinda handlingarna, så att
de icke skulle skadas eller komma bort.
Före att ombesörja detta valdes en kommitté

bestående av riksdagsman Hjalmar Gustafson,
Västergöt, nämndeman Hugo Johansson, Eké
och byskrivare Erik Eriksson, Eké. Därvid
propparen som byskrivaren överlämnades
för detta ändamål till nämndeman Hugo
Johansson.

Förut för några år sedan skulle
äldermännen även anberöja att auktion
hölls på grässhöden på bölen (en utläppad
hö). Numera slås inte bölen utan väcks
istället en björkskog, vilken är gemensam
för byns bönder. De pengar, som inflöts
för grässhöden, delade bönderna sina
emellan vid äldermänsstämmor.

Någon gång på hösten, när
höden är invärd, skickas byskrivaren
samt byn med hästerna till byskämman.
Ett byskrivare är ganska ung. Den är

nämligen hievet hade så rent som år 1850.
Vanligtvis äro bykneborna yrkandiga. De
äro Skrättare och Ramnåsar, men de
äro kunniga. Den är förenad med årtal
1850 i den övre ändan och med ett inbränt
Å i den nedre. I den övre finner och
ett snöre. Detta och bykneborna är förenad
del med snöre och de med inbränning
harde ju vara ett mycket äldre, dämligt
bunk. Det berättas, att detta skall sym-
bolisera vad som skabbade den, som icke
så fort som möjligt vidare befördade kaveln.
För, då inga kunde läsa, behöfves icke
mer än kaveln för att händerna skulle
förstå, att nu var det sånting hos äldre-
mannen. Nu går tiden är en skriftlig
kavelns omlindad bykneborna. Den kan
vara av följande lydelse:

Byorden.

Eke byamän kallas till samman-
träde hos underlöfverste karslagen den
19 nov. 1942. kl. 5 em.

bermundaq. den 17 nov 1942
G. Lundin.

Vanligtvis utbrändes byklubben minst en
vecka i ~~jönköping~~ jöns släktman.

Den dag släktman kallas skola
bys gemensamma vägar synas. Denna
syn förädlas av äldermannen, jämt-
varande äldermannen och av den till-
trädande. Samling sker hos älderman-
nen, som binder på kaffe och smörgår
för förädlningens bäjan. För synades
även gårdsgårdar.

På em. samlas på byns händer
hos äldermannen, vilken jämt binder på

klaffe. Därför häles slänman. Låran
ordförande är äldre mannen självskrivaren,
men ofta brukar han överlämna ordförande-
skapet till någon av byns andra värd-
män. Så ha nämndemännen Hugo Johansson
och kyrkavård Erik Eriksson under de
senaste åren fungerat som ordförande.

Så bystämman ordnas de gemensamma
affärens uppr. Äldre mannen skäller
betalning för att han håller byn.
Lyneprotokoll över vägrynen läses
upp. Berättas om förbättringar
av vägar t. ex. genom anläggandet
av trummor eller skylt. Och någon
både vidhåller att mot betalning utföra
detta. Gemensamma inkamster för
gus och för arendet av larkänt delas
upp. År 1942 beständes också vissa

fattiga, som skulle ha ett lars ved och
vika bänder som skulle höra till dem
dit.

Efter stämman sats bjöds
äldermannen på kaktering. För skulle
bänderna denna kväll sura ha silk
och potatis. Nu är det andra rätter.
Denna kväll är och var den förtvande
och den tillräckande äldermannen heders-
gästerna och skulle fört laga för sig
av rätterna.

Äldermanskalaset var emell-
tid inte slut med "gubba kvällen". Dagen
efter skulle lysa bänder med juar dit,
Kvinnorna hade då järing med sig.
Frode slagen skulle släktingarna dit och
fjärde dagen grannarna. Fanns det
ungdom i huset skulle äldermanskalaset

ACC. NR. M. 9063:8.

avslutas med ungdomsgille till vilket alla
agifto, som varit konfirmerade inbjudas.
Kolar slagen efter och ungdomsgille föie-
kommer ännu.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

8.